

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет природничо-економічний
Кафедра географії та методики її викладання

СИЛАБУС

до навчальної дисципліни

«МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ»

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності: 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
за освітньою програмою Середня освіта (Біологія)

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу	Методика навчання географії
Мова викладання	українська
Викладачі	Мендерецький Вадим Владиславович, Любинська Інна Борисівна
Профайл викладачів	http://geo.kpnu.edu.ua/
E-mail	menderetskyi.vadim@kpnu.edu.ua liubynska.inna@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODL	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=3636
Консультації	

2. Анотація до курсу

Вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика навчання географії» здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми: «Середня освіта (Біологія)» підготовки бакалаврів за спеціальністю: 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Дисципліна відноситься до дисциплін професійної підготовки і є компонентом нормативних навчальних дисциплін. Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес формування географічної компетентності учня та виховання його особистості засобами шкільної географії. Формуються навички розвитку пізнавальні здібності учнів засобами сучасної фахової географії. Система методів навчання географії і вимоги до них співвідносяться з дидактичними класифікаціями методів навчання. В програму навчальної дисципліни розглянуті питання, що стосуються як загальних методик навчання географії, так і окремих (часткових) методик навчання географії.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання дисципліни є сформулювати у студентів науково-світоглядні уявлення про методику організації навчально-виховного процесу з географії у закладах середньої освіти та форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, його різноманітність, закономірності розвитку та просторову диференціацію, принципи побудови та структуру шкільного курсу географії; закономірності засвоєння учнями системи географічних понять та формування у них знань, умінь і навичок; про методи, прийоми, засоби і форми організації навчання, виховання та розвитку учнів. Дисципліна забезпечить професійно-методичну підготовку майбутніх учителів географії до навчання і виховання учнів.

Основні підходи до вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни ґрунтується на партнерській співпраці викладачів і студентів, особистісно орієнтованому підході до освіти, принципі систематичності та послідовності в освіті, аналітико-синтетичній професійно спрямованій діяльності студента.

4. Формат курсу

Комбіноване навчання (очний курс з елементами дистанційного навчання).

5. Результати навчання

Програмні компетентності навчання:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітньо-виховного процесу в основній (базовій) середній школі;
 - знання й розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності;
 - здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях;
 - здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, значення для суспільства;
 - здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів;
 - здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами;
 - здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності;
 - здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі;
 - уміння організувати роботу учнів за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів з географії, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху;
 - здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі;
 - здатність реалізовувати краснавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі;
- як аналізувати державний стандарт основної (базової) середньої школи і навчальні програми з географії та природознавства для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності учнів.

вміти:

- застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення формування в учнів предметних компетентностей та для формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» основної (базової) середньої школи;

- застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху;
- самостійно організовувати процес навчання упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобути під час навчання предметні компетентності;
- організувати комунікацію учнів і вихованців, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	3	3
Семестр вивчення	5	5-6
Кількість кредитів ЄКТС	8	8
Загальний обсяг годин	240	240
Кількість годин навчальних занять	80	18
Лекційні заняття	40	12
Практичні заняття	-	6
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	40	-
Самостійна та індивідуальна робота	160	222
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

7. Пререквізити курсу

Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення 20 тем, з яких 20 висвітлюються в процесі лекційних занять і 20 тем на практичних заняттях, всі теми вивчаються студентами і передбачають попереднє оволодіння предметами: «Педагогіка» та «Психологія». Організація навчання передбачає цілеспрямовану самостійну роботу студентів, виконання практичних завдань аналітичного, узагальнюючого професійно спрямованого характеру.

8. Політики курсу

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Тема 1. Вступ. Методика навчання географії як наука.

Тема 2. Історія розвитку шкільної географії та методики її навчання.

Тема 3. Методологія шкільної географії.

Тема 4. Цілі навчання географії.

Тема 5. Методи навчання на уроках географії.

Тема 6. Урок – основна форма навчання географії.

Тема 7. Позаурочна і позашкільні форми організації навчання з географії.

Тема 8. Картографічні джерела знань та методика їх використання на уроках географії.

Тема 9. Методика роботи з шкільним підручником на уроках географії.

Тема 10. Засоби наочності у процесі навчання географії в школі.

Тема 11. Методичні особливості використання ТЗН на уроках географії.

Тема 12. Реалізація міжпредметних зв'язків під час вивчення географії в школі.

Тема 13. Методика формування в учнів географічних знань.

Тема 14. Методика формування практичних умінь і навичок на уроках географії.

Тема 15. Нетрадиційні форми уроків географії.

- Тема 16. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій.
Тема 17. Методика вивчення навчального курсу «Загальна географія» (6 клас).
Тема 18. Методика вивчення навчального курсу «Материки та океани» (7 клас).
Тема 19. Методика вивчення навчального курсу «Україна у світі: природа, населення» (8 клас).
Тема 20. Методика вивчення навчального курсу «Україна і світове господарство» (9 клас).

Рекомендовані джерела:

Основна література

1. Касіяник І.П., Мендерецький В.В., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). - Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. – 234 с.
2. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). - Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2017. – 214 с.
3. Коберник С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі. - К.: - Стафед-2, 2000. - 320 с.
4. Корнеєв В.П. Форми навчання географії в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2004. – 224 с.
5. Географія : підруч. для 6 кл. закладів загальної середньої освіти / В. М. Бойко, С. В. Міхелі. — Харків : СИЦІЯ, 2020. — 256 с.
6. Географія: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / Бойко В. М., Міхелі С. В. — К.; Ірпінь: ТОВ «Видавництво «Перун», 2020 — 272 с.
7. Географія: підруч. для осіб з особлив, освітн. потребами: 8 кл. / Л. К. Одинченко. — К. : Либідь, 2020. — 240 с.
8. Географія: підручник: 8 кл. / П. Масляк, Л. Даценко, С. Капі-руліна, Т. Курач, О. Бродовська. — Х.: Ранок, 2021. — 143 с.
9. Коберник С. Г. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів / С. Г. Коберник, Р. Р. Коваленко. - Кам'янець-Подільський : Абетка, 2017. - 288 с.
10. Масляк П. О. Географія: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закладів / П. О. Масляк, С. Л. Капіруліна. — Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. — 272 с.
11. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: [Навчально-методичний посібник] / Коберник С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я.; За редакцією С.Г. Коберніка. – Навч. книга, 2005. – 319 с.
12. Орієнтовне тематичне планування з географії 8-10 класи / Паламарчук Л.Б., Шипович Н.В. – Кам'янець-Подільський : Абатка-НОВА, 2001. – 104 с.
13. Програма з географії. – К.: Шкільний світ. – 2017.

Додаткова література

1. Шляхи підвищення ефективності уроку географії / Упорядник О.Я. Скуратович. – К.: Рад.шк.,1991. – 96 с.
2. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-метод. Посібник / За редакцією О.І. Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.
3. Ковальова Г.Е. Методика формирования и развития природоведческих понятий в четвертом классе. – Л.: ЛГПЦ им. Герцена, 1985. – 143.
4. Варакута О.М. Формування географічних понять //Географія та основи економіки в школі. – 2002. – № 6.-С.28-31.
5. Онищук В.О. Урок в современной школе: Пособие для учителей. - М: Просвещение, 1981. - 188 с.
6. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Нар. образование, 1998. – 238 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Методика навчання географії».
2. Корисні ресурси Інтернету:

http://www.nbuv.gov.ua	Бібліотека ім. В.І.Вернадського
http://geoknigi.com/book.php	BookFinder. Найбільша електронна бібліотека рунету.
http://www.twirpx.com/signup/submit/	Спеціалізована електронна бібліотека
http://geoknigi.com/book.php	Пізнавальний сайт географія
http://www.alleng.ru/edu/geogr.htm	Освітні ресурси Інтернету – Географія.

9. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання. Поточне оцінювання здійснюється на підставі якісного аналізу теоретичних знань здобувача вищої освіти, виконання студентом практичних завдань та самостійної роботи. Враховується рівень сформованості програмних компетенцій навчання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

Усні відповіді:

- Повнота розкриття питання;
- Логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- охайність оформлення письмової роботи.

Кількісне оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (100 балів)		Самостійна робота	Іспит	Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)				
Поточний контроль	МКР			
30 балів	20 балів	10	40	100

Поточний контроль. Максимальна кількість балів, яку можна отримати на лабораторних заняттях – **30 балів** (за умови виконання та звітування за всі різновиди роботи, передбачених планами заняття).

Контроль за самостійною роботою (10 балів)

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою бесіди (опитування), письмових відповідей та перевірки конспекту на навчальному занятті з відповідної теми.

Модульна контрольна робота (20 балів)

Мета її написання – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок студентів.

Модульна контрольна робота складається з трьох теоретичних питань. Робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Максимально можлива оцінка за модульну контрольну роботу – 25 балів. Такого рівня робота має бути виконана грамотно і акуратно. Відповіді на питання контрольної роботи повинні бути повними, вичерпними, містити власні роздуми і приклади.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Іспит (40 балів)

Якщо студент виконав всі завдання практичних занять, звітував на консультаціях чи заняттях про результати самостійної роботи, написав модульну контрольну роботу, то він одержує відповідні бали за перераховані види роботи і допускається до здачі іспиту. Іспит проводиться згідно графіку.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

Вивчення дисципліни передбачає академічну доброчесність студента, вміння бути самостійним, незалежним, креативним при виконанні самостійних завдань.